

- 1 – Nepodařilo se dohledat zda a kdy audience proběhla.
- 2 – Viz zde dok. č. 37.
- 3 – Fridrich Baltík (1834–1919), církevní spisovatel a evangelický kněz, v letech 1890–1918 poslední evangelický biskup předdunajského distriktu, od roku 1894 člen uherské panské sněmovny (tabule magnátů). Původně se zúčastňoval na slovenském národním životě, stal se členem Matice slovenské, po zvolení biskupem a jmenování členem panské sněmovny ale podlehl maďarizačnímu tlaku a jeho politika poškozovala národní aktivity slovenských evangeliků. Kritika jeho činnosti (Baltíkova aféra) vedla k tomu, že se v roce 1919 vzdal biskupského úřadu.
- 4 – Juraj Tranovský (latinizovaná forma jména *Tranoscius*, používal též českou formu Jiří Tranovský nebo polskou formu Jerzy Trzanowski, 1592–1637), evangelický farář a autor duchovních písní, psaných česky nebo latinsky. Pocházel z polské evangelické rodiny z Těšina, působil jako učitel a farář v Praze, Holešově a Valašském Meziříčí, od roku 1629 působil nejprve v Oravském Podzámku a pak v Liptovském sv. Mikuláši, kde v roce 1636 vydal biblickou češtinou psaný zpěvník duchovních písní *Citbara sanctorum*, podle autora často označovaný jako *Tranoscius*.
- 5 – Zpěvník – zřejmě je míněn soubor písní od evangelického kněze, spisovatele a skladatele Augusta Horislava Krčméryho (1822–1891) vydaný v roce 1871 pod názvem Slovenský spoločenský spevník.
- 6 – Jde o genocidu Arménů z roku 1915, maskovanou nejprve jako mobilizace mužů v branném věku do pracovních jednotek osmanské armády a potom jako „dočasná evakuace“ civilního obyvatelstva z oblastí v blízkosti turecko-ruské fronty. Ve skutečnosti byli muži v branném věku v pracovních jednotkách zabíjeni dlouhotrvající vyčerpávající fyzickou prací, anebo přímo pobíjeni, civilní obyvatelstvo – především ženy a děti – bylo hnáno pěšky přes celou Malou Asii do oblasti syrské pouště v okolí města Der Zor. Velká část „evakuantů“ byla okradena a zabita již během pěšího přesunu, zbytek většinou zahynul v syrské poušti, kde nebyly pro evakuované podmínky k přežití. Akce byla ve skutečnosti úmyslně zaměřena na likvidaci. Lidské ztráty Arménů se odhadují na 1 500 000 osob.

Členové evangelické církve augsburského vyznání z Mošovců T. G. Masarykovi
Mošovce, 5. prosince 1919

/37

Prosba!

Vysokoceny Pane Prezident, Drahý Otče!

My pripojene podpísaní cirkevníci, v mene celej cirkve ev[anjelickej] aug[sburského] v[yznání] Mošovskej prichodíme k Vám s touto poníženou prosbou, hľadajúc u Vás milosť a útočište v našom súžení.

Cirkev naša nachodí sa v smutnom položení, pozbavená súc svojho duchovného pastiera a jako biedna, opustená vdova v plači a v zármutku nenachodí nikde pomoci, lebo tí, ktorých Pán Ježiš povolal, aby bdeli, podporovali a potešovali opustené stádo Jeho, tí ju práve trýznia a pozbavujú toho najväčšieho potešenia, ktoré jedine môže potešiť v týchto búrlivých, prevrátených časoch. Vypovedali a úradu pozbavili nám slova Božieho kazateľa, ale za čo, prečo, to dosiaľ ani cirkev nevie, ani patričný kazateľ. Pred dvoma rokmi povstali v cirkvi našej traja zlomyseľní ľudia, ktorí si umienili, že sa musia pozbaviť toho nemilého hosťa, ktorý im prekáža slovom Božím v ich ohavnom

nemravnom živote, a preto išli k ev[anjelickej] seniorálnej vrchnosti a tam našalovali naňho nepravé, falošné reči, z čoho potom zaviedli proti nemu žalobu. Poznamenávame ale, že seniorálnej vrchnosti to imponovalo, lebo náš duchovný pastier jeho kňazskými schopnosťami prevyšuje takmer všetkých kňazov a napomína a vystríha prísne i samých kňazov k dôstojnému kňazskému životu, preto zaradovali sa ti Kaifáši, že budú nad ním svoju vôľu už raz previesť. A vskutku sa im aj podarilo. Odsúdili ho na stratu úradu bez toho, že by sa boli cirkvi spýtali, či je to pravda, z čoho je obviňovaný, ani len jeho svedkov nepripustili, ba ani len jeho samého vypočuť nedovolili, on teda, nemajúc žiadneho zástupcu, na základe klebiet a falošných svedectiev vyriekli nad ním ortiel, stratu úradu, a vyhnanstvo a hneď mu zakázali dať i plat od cirkvi. Preto ohradzujeme sa proti tomu, keď si cirkev ev[anjelická] sama udržuje a platí všetko, teda i kňaza, aby nám šliapali našu cirkevnú autonómiu a naším vlastným majetkom rozkazovali, veď cirkev ev[anjelická] mala vždy svoju vlastnú samosprávu a dnes? Dnes to už neplatí nič? No, aby ale cirkev dokázala, že viny na svojom pastierovi nenachodí, preto si ho z basy nepustila a živila si ho zo spižirne lásky a milosrdenstva kresťanského a vyhnať si ho nedopustila vzdor tomu, že je pozbavený úradu. Lebo či by to bolo dôstojné ľudskej bytnosti a charakteristické slovenskému národu, keď by tento nevinný muž Boží bol vyhnaný ako divá zver bez pokrmu, bez prístrešia, s piatimi malými dietkami a so staručkým, vyše 70 ročným otcom, ktorý je uňho ako vyslúžilý učiteľ na odpočinku, do cudzieho sveta? Myslíme, že veru nie!

Nuž a táto borba trvá už takmer tri roky. Ale my sme sa potešili, keď sa stal prevrat s naším slovenským národom, keď všetko bolo zrušené a zo žalárov ešte aj tí najväčší previnilci, ako vražedníci a iný, boli prepustení na slobodu, boli omilostení, my sme sa nazdali, že i náš milý a nevinný kňaz je omilostený a slobodný od všetkého, ale sme sa sklamali.

Lebo čo neboli vstave vykonať páni z vražedného národa, niekdajšej ohavnej maďarskej vlády, to sú vstave vykonať a previesť naši vlastní na svojom nevinnom bratovi. Pravdaže títo naši vlastní páni, keď videli, že cirkev mošovská neprepúšťa si svojho kazateľa, ale si ho poznovu sama povolala kázať slovo Božie, tak vynasli ešte jeden majstrovský figeľ, a síce: že je vraj maďarón! Nuž ale my, potomkovia, vnuci, nášho veľkého muža Jána Kollára, či by sme my mali len toľko národného povedomia a presvedčenia, že by sme takého medzi sebou trpeli? Oj, iste, že nie! Ale my vzdor tomu dokazujeme, že tento náš miláčik dokázal sa byť i slovenským martýrom, pre svoje národné, slovenské presvedčenie, lebo ako kaplána ešte v čase maďarského panstva, bol Maďarmi vyhnaný z fary, ale on vzdor tomu zostal vždy verný svojmu rodu, bárs bol len na milosti ako vyhnanec u jedného kňaza, milosrdného to samaritána. Preto cirkev mošovská pridrža sa verne svojho milého, bárs aj pohaneného vyhnanca a nechce si to dopustiť, že by pár cirkevníkov, proti vôli celej cirkvi panovalo nad dedičstvom Kristovým, a že by vyhánali poslov Jeho, ako svedčí história našej cirkvi, že behom 28 rokov vyhnaní troch kazateľov. Preto s poníženou prosbou obraciame sa na Vás v mene Pána Jezu Krista, keby ste ráčili omilostiť tohoto nášho prepotrebného pastiera nášho a cirkevnej vrchnosti naložiť čím skôr každé prenasledovanie zastaviť a patričného hneď do úradu uviesť. Lebo práve po

tieto dni cirkevná vrchnosť chce ho vyhnať z fary. A my veríme, že prosby naše vyslyšíte nám k radosti a k chvále a sláve Božej.

S rodáckym pozdravom ostávame Vaši poddaní.

V Mošovciach dňa 5ho dec[embra] r[oku] P[ána] 1919. (Turčianska župa)

[...]a

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R (cirkve), k. 452. Originál, rukopis.

a – Následují vlastnoruční podpisy, celkem 86 podpisů.

J. Safer T. G. Masarykovi^a
Cleveland, [6. prosince 1919]^b

/38

We American Slovaks protest against autocracy of Czech socialistic government. We demand autonomy for Slovaks and immediate release of father Hlinka.

John Safer, president, kadets union.^c

TELEGRAM

ANM, f. Edvard Beneš, k. 46/385. Originál došlého telegramu, nalepená telegrafní páska.

a – Adresováno: Thomas G. Masaryk, President, Czechoslovak republic, Prague.

b – Podle razítka došel telegram do Kanceláře prezidenta republiky 6. 12. 1919.

c – Překlad: My, američtí Slováci, protestujeme proti autokracii české socialistické vlády. Žádáme autonomii pro Slováky a okamžité propuštění otce Hlinky.

John Safer, předseda, svaz kadetů.